

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

Redacția
și
administrația

SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Cei doi Babeși.

Bătrânul om politic și academician Vincențiu Babeș, ale cărui merite pentru românism au trecut acum în domeniul istoriei, a avut mai mulți copii, cari aproape toți ocupă astăzi situații sociale considerabile. Oamenii de seamă au totdeauna acest avantaj de a transmite copiilor lor nu numai anumite însușiri sufletești, dar mai ales numele cunoscut și legăturile prețuite, grație cărora înaintarea socială este mult înlesnită. Era deci natural, ca acești descendenți ai vrednicului fost deputat și președinte al partidului național, de îndată ce ocupau situații cu greutate în viața noastră publică, să revină la îndeletnicirile și tradiția răposatului lor părinte și să intre în rândurile celor dintâi luptători pentru binele poporului românesc.

A fost însă pentru noi toți o surprindere și în același timp o amară decepție, când am văzut pe cel dintâi dintre fiii lui Babeș, pe avocatul Babeș din Budapesta, intrând în arena politică. El nu venea între noi ca un continuator al politicii tradiționale, la înfiriparea căreia contribuise și părintele său. El nu reprezintă pe acel însuflețit bătrân, care, în cavântări calde și în idei fixate în câteva programe luminoase, expusese postulatele noastre. Fiul lui Babeș venea ca un sol al înfrățirii, ca un spirit concesiv al renunțării, ca un mijlocitor de pace rușinoasă.

Și ivirea lui ne-a revoltat. Ne-a revoltat pentru că o asemenea gândire politică, desvoltată din caldă apropiere a bugetului și a guvernului, era de drept o ofenză adusă memoriei bătrânului Babeș. Ne-a revoltat pentru că am văzut un simptom trist în această degenerare a simțului și conștiinței naționale, ce se putea constata la un vlăstar al unui mare român. Și am căutat să ne arătăm atunci toată indignarea noastră mai cu seamă că dl avocat Babeș a știut să-și strecoare vinovatele pledoarii politice în organul Bisericii ortodoxe și să pună atâtea curse preoților și învățătorilor. Iar rezultatul acțiunii noastre a fost, că propagatorul nechiemat al desarmării s'a retras în vizuina fondurilor câștigate pe urma faimoaselor apărări în procesele bisericești și cine știe de va mai cuteza să-și reia umilitorul și odiosul rol din anii trecuți.

Spre bucuria noastră, însă, s'a întâmplat ca această pată să nu rămână multă vreme pe reputația unui nume atât de meritos. Colo în capitala țării românești, departe de ori ce senzație ungurească, trăește un alt fiu al lui Babeș, doctorul, bacteriologul de reputație europeană. Inchis în laboratorul lui, savantul academician trăește ferit de sgomotul politicii militante. Dar nici adâncirea și urmărirea atâtor grele probleme, nici lipsa de contact cu noi Românii din Ungaria n'au putut înăbuși în doctorul Babeș sentimentul național cel mai pur și simțul datoriei către noi.

A fost destul întâiul prilej ca să arete, că printre fiii lui Vincențiu Babeș totuș este unul care să aibă inima părintelui. Prilejul s'a ivit acum, cu mișcarea doctorilor din România împotriva Congresului medical din Budapesta. Pe doctorul Babeș îl găsim în fruntea acestei mișcări, — fapt pentru care nu-i datorim decât recunoștință. Scrisoarea pe care o tipăresc ziarele din România, adresată de savantul nostru doctorului Preiss din Budapesta, este o probă prea frumoasă despre sentimentele alese și despre judecata logică în materie politică a domnului Babeș.

Da, aici recunoaștem iarăș pe adevăratul Babeș. În acest ton verde românesc, de a pune degetul pe rană, de a numi păcatele politice pe numele lor, de a-l pune pe adversar în fața propriilor sale greșeli și a-l denunța lumii, — în toate aceste vedem trăsătura omului superior și cinstea politică a bătrânilor noștri și ne bucurăm că totuș sângele apă nu se face.

Liber... După optsprezece luni de suferințe, tovarășul nostru de muncă în ogorul presei românești, dl George Stoica, unul dintre publiciștii noștri mai îndemânateci, a părăsit închisoarea de stat din Seghedin, la 9 August n.

Il salutăm cu bucurie în mijlocul nostru.

VIEAȚA LITERARĂ.

Un congres al scriitorilor. — Iarăș proprietatea literară. — La toamnă! —

La noi s'a încuibat răul obicei de a nu discuta propunerile făcute în public, dacă acele pornesc dintr'o parte adversă. Mie, de pildă, mi s'a întâmplat să aduc mai adeseori în discuție ideea înființării unei societăți „Mihail Eminescu”. Colegii mei însă au tăcut la apelurile făcute și, în schimb, câțiva dintr'ansii au căutat să realizeze planul și, renunțând la concursul scriitorilor, s'au asociat cu profesori și cu alte elemente străine de literatură, organizându-se în societate. Cel puțin așa ne anunță „Sămănătorul” din Iunie.

N'aș dori ca acum o altă cestiune, ridicată de dnii Anghel și Iosif într'un număr recent din „Minerva”, să aibă aceeași soartă și, sau să rămână o literă moartă, sau să se intruzeze numai o parte din propunerea lor. Socot că articolul despre un „Congres al scriitorilor” a fost scris ca să se treacă în sfârșit dela vorbe la fapte. Și cu cât vom lua mai mulți inși cuvântul, cu atât mai ușor se va putea înfăptui ideea de atâtea și de atâtea ori reluată.

După cât înțeleg, de data asta nu mai e vorba de întemeierea unei asociații statornice a scriitorilor noștri. Astfel de asociații, după cum se știe, au fost totdeauna foarte greu de pus la

cale. Incercările din trecut au fost toate zădărnice. Și nu cred că în împrejurările de astăzi, când manifestările individualiste sunt atât de pronunțate, s'ar putea aduna la un loc un mănunchiu mai mare de scriitori pe temeiul vre-unui program principiar. Cutez să afirm că nici nu ar fi atât de mare lipsa, câtă vreme rivalitățile neexagerate și dușmăniile nobile nu pot fi decât stimulante rodnice pentru scriitorii de talent.

Altele și sunt motivele, cari, mi se pare, au îndemnat pe dnii Anghel și Iosif să releve necesitatea unui „Congres” și nu a unei „Societăți”. Sunt multele interese comune, de ordin material și profesional, cari nu pot fi apărate decât de toți împreună și asta s'ar putea foarte ușor prin un Congres anual al Scriitorilor.

Cestiunea a ajuns de actualitate prin recenta intervenire a „Societății oamenilor de litere” din Paris pe lângă editorii români ca să respecte dreptul de proprietate a autorilor francezi. Un mandatar al acelei societăți a venit la București și, în virtutea convenției dela 1906, a încasat dela institutele românești de editură suma de preste 25,000 de lei pentru traducerea și tipărirea de romane, nuvele și piese de teatru. Cu această sumă s'a făcut asupra trecutului un fel de *tabula rasa*, iar pentru viitor nu se va mai traduce nimic fără o incuviințare prealabilă a societății parisiane și fără achitarea anticipativă a sumelor cerute. Singurul editor din România, care a obținut dreptul

de a tipări traduceri din literatura nouă franceză, este librarul evreu Alcalay!...

Măsura aceasta a Francezilor, care de altfel este legală, se explică foarte ușor. Grație hărniciei generației de astăzi a scriitorilor, mișcarea literară la noi a făcut cercuri tot mai largi și a interesat o lume tot mai mare. În urma traducerilor multe ce se făceau din franțoește, originalele se vindeau tot mai puțin și librăriile franceze porniau a pierde în piețele românești. Iar altă stavilă editorii francezi n'au putut găsi decât făcând uz de o convenție, la discuția și votarea căreia scriitorii români n'au aderat nici odată.

Care este acum partea inconvenabilă a acestei măsuri? Prin multele traduceri făcute în anii din urmă e incontestabil că tânăra noastră cultură a câștigat. Dar au câștigat, cât de puțin, și scriitorii, cari pe această cale puteau să-și îmbogățească cu un gologan mai mult micul lor buget anual. Și au câștigat de sigur și Francezii, căci au reușit prin creațiile spiritului lor să contribuie la desvoltarea unui popor latin. Intre Franța și România, deci, această convenție este cu totul prematură, căci e făcută în situații inegale. Înțeleg că între state de forță culturală egală, între Franța și Germania de pildă, să se pună asemenea bariere. Dar între un stat civilizată ca Franța și un stat așa de doritor de avânt cultural ca România porțile comunicațiunii de idei și ale bunelor influențe ar trebui ținute deschise.

Szterényi la Brașov.

Secretarul de stat în ministerul de comerț Szterényi József, și-a ținut darea de seamă înaintea alegătorilor săi maghiari și sași din cercul I al Brașovului. A vorbit mai întâi în limba maghiară pentru alegătorii săi maghiari, apoi a făcut, în limba germană, istoricul celor trei ani de stăpânire coaliționistă aducând elogii guvernului...

Eră de prevăzut că acest secretar de stat care, pe vremea guvernului „drabantist“, rămăsese din grația „drabantilor în slujbă și făcuse „opozitiei naționale“ servicii de spionaj politic, — nu va găsi cuvinte îndeajuns ca să laude activitatea rodnică și salutare a stăpânilor săi.

Și i-a lăudat, lăudându-se și pe sine....

Szterényi a stăruit mai întâi asupra autonomiei comitatelor, însă numai ca mijloc de apărare și rezistență împotriva încercărilor de felul celor făcute de guvern Fejérváry. Dealtminteri e de părerea că administrația va trebui să treacă, mai curând sau mai târziu, direct în mâinile guvernului.

În cece privește reforma electorală, e pentru proiectul prezentat de contele Andrassy. E și el aderent al *votului plural*, fiindcă Ungaria — după părerea sa — nu e încă coaptă pentru votul universal, egal și secret. Domnia masselor e primejdioasă și conducerea are să fie rezervată pentru maghiari și clasa intelectuală.

Vorbind despre legile create de guvern în ce privește școala și biserica, afirmă principiul că naționalitățile au să se bucure de toate libertățile numai, însă, întrucât aceste nu primejdiesc *păstrarea caracterului unitar al statului ungar*.

Mai importantă și tratată mai cu competență a fost expunerea asupra politicii economice a guvernului. Szterényi a afirmat că ideea conducătoare a politicii Ungare e asigurarea independenței economice a statului ungar dovadă... cele 108 de legi de caracter economic și social, pe care guvernul le-a creat pentru dezvoltarea industriei, a comunicației și

a comerțului în genere, precum și pentru ridicarea morală și materială a muncitorilor. Apoi stăruie asupra intereselor ce le are Ungaria să întrețină cele mai bune relațiuni economice în țările din răsărit, în rândul întâi cu România.

După-ce a tratat raporturile economice ale Ungariei cu Austria, a trecut la activitatea guvernului în chestiunea convențiilor comerciale cu statele străine, zicând că din acest punct de vedere guvernul se află în fața a două probleme: întâi să restabilească ordinea constituțională în raporturile comerciale cu statele străine și al doilea să tranșeze raporturile comerciale cu statele balcanice acestea interesând mai de aproape Ungaria. Aceasta a doua parte e cea mai grea.

Secretarul de stat a zis mai departe în discursul său; greșita politică economică din 1880 a răpit industriei ardeleni situațiunea favorizată pe care o avea prin situațiunea sa geografică. Aceasta situațiune este pierdută pentru piețele noastre și nu o mai putem recuceri. Greșita noastră politică a pierdut pentru comerțul Ungariei piețele românești, sârbești și bulgărești. Urmarea a fost că statele balcanice s'au emancipat economic de sub orice influențe economice ungurești fără ca vre-un alt folos să ne fi venit în urma acestor evenimente.

Trebuie să ne dăm toate silințele de a îndreptă greșelile din trecut pe cât mai este cu putință și de a lega economic de cât se poate mas strâns statele orientale de noi. (Vii aplauze). Pornind din acest punct de vedere, guvernul a încheiat noua convențiune cu România, și a încheiat acea convențiune chiar cu prețul unor jertfe numai ca să putem intra în legături economice mai apropiate cu statul vecin, și ca totdeodată cele două state să poată intra astfel și în legături politice mai strânse.

Încheindu-și discursul, Szterényi a apelat la datoria fiecăruia de-a căuta punctele de unire, și înainte de toate, de a promova înțelegerea pacinică între Coroană și națiune...

Iar alegătorii săi sași și maghiari, au votat încrederea guvernelor, deputatului lor și șeful acestuia, Kossuth...

REVISTA POLITICĂ.

Partid moderat-slovac. Ziarele maghiare înregistrează, cu vădită satisfacție, știrea despre o conferență intimă ce-a avut loc în slovacime, în scopul de-a se înființa un partid slovac moderat, adică „patriotic“.

Cică „fruntașii“ slovaci „moderați“ au fost unanimi în constatarea necesității de-a pune bazele unui astfel de partid care să apere bunăstarea și progresul cultural și economic al Slovacilor față cu agitațiile exagerate ale ultraștilor. Constituerea noului partid are să se facă în Septembrie, când se va convoca o mare conferență slovacă.

Suntem siguri că bucuria presei maghiare pusă în serviciul șovinismului va fi de scurtă durată și acțiunea „moderaților“ slovaci nu va avea alt rezultat decât să facă să dispară și micile rămășițe ale fondurilor secrete, neconsumate încă de ceilalți „moderați“...

Se va fi găsit, poate, și între Slovaci un Moldovan Grigută?...

Să-și dea mâna!

Congresul din Budapesta și medicii români. Memoriul medicilor români din Regatul României, prin care se arată sistemul de prigonire politică la care suntem supuși, îi doare rău pe compatrioții noștri maghiari... Și câțiva medici „maghiari“ au publicat fel de fel de răspunsuri, în cari încearcă să dovedească că acuzațiile cuprinse în memoriul medicilor români sunt lipsite de ori-ce temeii.

Un alt medic, profesorul Hugo Preiss, a publicat și el o scrisoare adresată ilustrului profesor dela universitatea din București, dl Dr. V. Babeș, în care îl acuză pe dl Babeș că el ar fi pus la cale mișcarea „artificială“ a medicilor români... Dl Babeș a răspuns numai decât la scrisoarea aceasta, declinand dela sine onoarea de a fi inițiat mișcarea aceasta de simpatie pentru noi cești de dincoace și dovedind că autorul mișcării sunt înșiși politicienii maghiari și practica lor de asupra și prigonire politică.

Pe lângă atâția medici „maghiari“, s'a găsit, însă, și un medic român, Dr. Dumitreanu, medic-legal pe lângă tribunalul din Budapesta, care într-o scrisoare adresată din Șard arhișoviniștilui „Pesti Hirlap“, apelează la medicii români dela

Aceste toate vor trebui să se discute în proiectatul „Congres“, căci în adevăr ceva trebuie făcut împotriva acestei măsuri. Scriitorii români trebuie să lămurească într'un memoriu pe confrății lor francezi trebuie să ceară, cel puțin pentru câteva decenii, o amânare a aplicării numitei convențiuni. N'ar strică dacă unul dintre ai noștri ar face încercarea să ducă cestiunea și înaintea publicului francez, făcând apel la presa lor.

Cei ce au pornit cu gândul ca acest congres să se țină, n'au deci decât să-și asocieze câțiva tovarăși pentru facerea pregătirilor necesare și, la toamnă, când se reiau de obicei preocupările literare, să se convoce toți câți poartă un cald interes bunului mers al literaturii noastre. Lucruri vrednice de spus și hotărâri frumoase de luat ar fi destul pentru acea adunare.

II. Chendi.

Cântec.

(Hafis.)

Mai eri cu vântul s'a certat
Că trandafiri el nu mai vrea s'alinte,
El vrea s'alinte mai frumoase flori,
Obrajii tăi frumoși de-acel 'nainte.

Jako...

Eram student pe acele vremuri, și trăiam într-o cameră mobilată pe strada Libertății.

În fața casei mele ședează o familie compusă din mamă, tată și două copile cu ochi albaștri și părul blond...

Aveam cursuri la Facultate numai de dimineață, un cias ori două, iar după amiază eram al meu, eram liber. Tot restul zilei îl petreceam stând la fereastră cu cartea 'n mână, dar cu ochii pironiți în casa vecinului, că doar, doar s'a vedeă printre zăbrele, ori domnișoara Elena, ori Ecaterina.

Amândouă erau frumoase, durdulii și cu sânii plini. Când treceau pe stradă, eră un murmur de admirație în urma lor. Vecinele spuneau pe șoptite cătră cine nu le cunoșteă;

— Astea-s fetele Vameșului...

Pe mine mă fermecaseră amândouă, și către amândouă întindeam arcul lui Cupidon! Dar nu s'a învrednicit nici-una să-mi zâmbească o dată măcar, cu toate-că mie mi se topiseră ochii după ele...

Așa e tinereța, năbădăioasă, doritoare, șovăelnică!..

Domnu Mataké Vameșu eră de curând mutat în Capitală. Până aci fusese la o vamă de frun-tarie, unde trăise liniștit în creierul munților, în-deletnicindu-se numai cu slujba, și cu creșterea

celor două copile, cari îmboboceau, se dezvoltau ca florile din grădină...

Intr'o zi trecu prin vamă un Englez. Venea tocmai din insulele Haïti și trebuia să se oprească în gară două sau trei zile, așteptând un transport de ceai din Ceylon.

Cum satul eră departe, și hoteluri nu se aflau în jurul gărei, boer Mataké ospătă pe Englez vre-o patru zile.

La despărțire, ca drept mulțumire, Englezul dăruî boerului Mataké unul din cei doi papagali vorbitori pe care îi avea, zicându-i:

— Iată, scumpul meu Domn, îți dăruiesc pe Jako, cel mai bun prietin al meu și al lui Mirko. Să îngrijești de el, căci îți va aduce întotdeauna aminte de mine.

Și Englezul s'a dus în sborul trenului...

La început, nu pricepea nimeni nimic din cele ce le spunea Jako, căci învățase englezește. Îl țineau legat de un lăntșor de argint, și cât e ziua spunea verzi și uscate, pe marginea unei blănițe atârnată în fața ferestrei.

Eră nebunatic și guraliv, nevoe mare. Când eră bine dispus nu-i mai tăcea gura. Ocără câinii, care treceau pe sub fereastră, dar mai ales pisicile nu le putea suferi. Cum vedeă o pisică oprindu-se în fața lui, i se sburleau penele după cap și gât, își desfăcea aripile, și începea să ocărăscă, ca o mahalăgioaică.

noi să ia parte la congresul din Pesta în număr cât mai mare, ca astfel să dovedească că ei nu sunt solidari cu neadevărurile cuprinse în memoriul medicilor din România.

E de prisos să mai spunem că acest apel al dlui medic-legist n'are nici o importanță... Dl Dumitreanu, ajuns într'o situație favorabilă, e sluga servilă a stăpânilor săi și le execută, fără șovăire, poruncile.

Ne așteptam chiar — fără să o dorim — că se va găsi un astfel de om „independent“, cunoscând politica guvernelor noastre.

Și-acum se rupe vâlul de pe o manoperă nouă.

Comitetul pregătitor al congresului medicilor din Budapesta a luat dispoziția severă cu toți medicii de naționalitate română cari se află în serviciul căilor ferate ungare, la administrația și justiția ungurească, să fie siliți a lua parte la congres unde vor forma un grup special prin care se va demonstra că nu toți românii sunt de o părere cu hotărârea doctorilor din România.

Aproape în același timp, însă, medicii români din Viena au ținut și ei o conferință în care s'au declarat solidari cu memoriul medicilor din România, hotărând să nu participe la congresul internațional din Budapesta...

In același timp înviță toți medicii români cari ocupă funcțiuni de stat în Ungaria să nu participe la congres, chiar dacă s'ar exercită presiune asupra lor...

Corpul medicilor noștri va ști să-și păstreze neatins caracterul de independență ce și l-a știut apăra până acum cu atâta demnitate.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Grandomanie. Cine a cetit vre-o carte asupra scriitorilor decadenti, va fi observat, că toți criticii găesc pe acești scriitori atinși de grandomanie. În simbolurile lor ei caută de obicei să se asemene unor regi, împărați, Dumnezei, genii, oameni infailibili și în orice reflexiune subiectivă ei își exagerează enorm personalitatea. Observarea asta se poate face astăzi și în literatura noastră. Sunt într'o parte a presei noastre literare tipuri de-acestea, cari ar putea servi ca excelente subiecte de cercetări patologice. Fără nici o zestre deosebită din partea naturei, ei se socot totuș creatori de curente și îndrumători. Fără o

activitate mai îndelungată și urmată de succese vădite, ei nu încetează a-și proclama merite. Sfătoși, disprețuitori, ei nu pierd nici o ocazie de a nu trata cu un gest suveran de compătimire pe oamenii echilibrați. — Este oare nevoe să mai cităm pilde? Dar u'ați văzut, mai zilele trecute, câtă hulă îngrămădește cutare fiu de maslinar asupra poeziei poporului? N'ați zămbit văzând caraghioslăcul, că același parvenit își dă în piept și se proclamă, ca în Carnaval, descendent din viață împărătească? Și câte paiate de acestea nu s'au ivit în timpul din urmă! Câți Densușeni nu se svârcolesc în patima asta a grandoareil... Iar tu vei căuta zadarnic să-i vindeci de boala lor. Oricât le-ai prezentă o oglindă justă, în cari să se privească așa schimonosiți cum sunt; oricât le-ai dovedi micimea lor prin slăbiciunea operelor lor imprumutate și plagiate, — ei pășesc înainte cu pas semeț și în cap cu chivără de hârtie. Și nici potaia de guriță nu le mai tace, căci ei sunt ca acele muieri destrăbălate, pe cari cu o bătaie nu le imblânzești și cari îți arată limba și din pragul mormântului!

„Sordidus erat per omnia et homo spurcus!“ Cuvintele aceste ale lui Paracelsus se potrivesc de minune pentru bătrânul insultător al lui Eminescu. În alte două articole dintr'o fițuică bucu-reșteană Macedonschi insultă din nou și spune despre Eminescu următoarele: „Ca poet este mai pe jos de orice critică...“ Ș'apoi să nu-i zici acestui nenorocit șef al școlii Zamfirescu—Densușianu pe nume: *homo sordidus et spurcus!*

O veste tristă. Ni se vestește din București că dl Dragomirescu nu mai are nici o legătură cu biblioteca populară „Socecu“, dela a cărei conducere s'a retras. Dsa e pe cale a se retrage și dela „Convorbiri critice“, care revistă în Ianuarie viitor sau nu va mai apare deloc, sau va trece sub conducerea unor elemente tinere. Se vede că-i merge bine de tot dlui Dragomirescu cu literatura! Se și potriveau!

Un apropos. Legea despre apărarea dreptului de autor împiedecă pe scriitorii români a mai traduce pe viitor din literatura franceză, fără a obține mai întâi o autorizație specială din partea autorilor. Dar plagiatul este permis, mă rog, „fără autorizație“? Ce zici, dle Zamfirescu?

Primul cuvânt pe care l-a grăit în românește a fost Ecaterina; în urmă cerea apă, semințe. Când îl vede pe boer Matake, preumblându-se în susul și josul gărei, strigă cât îl ținea gura:

— Uite Matake Vameșu.

Incet, incet prinse a vorbi numai Românește, uitând cu totul limba lui maternă...

Prinsese dragoste mare de Ecaterina. Toată ziua o strigă, și nu primea mâncare dela nimeni alta, decât dela ea.

Când Ecaterina se ducea în oraș, toată ziua eră trist, și vorbea răstit și rar...

În această armonie casnică fetele creșteau, Jako și mai nebunatic se făcea, dragostea lui pentru Ecaterina se mărea din zi în zi, iar boer Matake își netezea favoriții satisfăcut, privind întrebător în ochii blajini ai cocoanei Sița, nevasta dumisale, ca și cum ar fi voit să-i zică:

— Spune Sița, dacă sunt oameni mai fericiți ca noi?...

După doi ani de zile boer Matake fu mutat la București. De și înaintat, dar îi părea tare rău că se depărtase de aerul curat și de munții stâncoși. Dar liniștea eră patriarhală, unde s'o mai găsească el în sgomotul Capitalei?

Luă casă cu chirie în strada Libertății, și în mai puțin de două săptămâni eră cunoscut de toată mahalaua.

Erau oameni buni, liniștiți, și primitivi nevoe mare!... Coana Sița eră de o blândeță fără seamăn,

iar fetele terminaseră școala și făceau acum gospodărie în casă.

Jako rămăsese același. Vesel și vorbăreț, ca o soacră guralivă. Nu mai eră ținut în lanț, ci se preumblă în libertate, când pe blanița de la ferăstră, când pe umărul Ecaterinei.

Eu, care aflasem de dragostea asta tănuită, invidiam soarta lui Jako. Vorbea cu toți care veneau în casa boerului Matake, și tuturor le imită glasul în așa fel, că dacă te affai în altă cameră, credeai că vorbește tocmai acea persoană al cărui glas îl imită.

Nu putea suferi pe Aurel, un prietin al familiei care o plăcea mult pe Ecaterina.

Au și pașările instinctul lor de gelozie.

Cum îl vede de departe, înfrând pe poartă, începea să spună:

— Vine hi, hi, hi. — Acesta eră râsul lui Aurel, și Jako îl poreclise hi, hi, hi.

De la o vreme se ținea numai de șotii. De câteori nu o păcălise pe Elena, ori pe coana Sița, strigându-le când erau în grădină, ori la bucătărie, cu glasul boerului Matake. Iar când le vede venind în fuga mare, se pornea pe răs...

Intr'o zi, s'a pitit în bolta de viță și a stat acolo până aproape în sară. Toți ai casei îl căutau, și îl căneau, că ori l-a furat cineva, ori l-a mâncat vre-o pisică.

În timpul mesei de sară, tocmai când se vorbea despre el, hop, sare pe blanița de la ferăstră zicând:

Tot pe latinește. Nu știm cine l-a numit pe dl Mihail Dragomirescu *vir bonus et obscurus*, dar știm că bine l-a numit. Așa este dsa: om bun, întunecos și greu de scos din răbdări. Dar și când îl scoți, nu este primejdios. Lovitura dsale cade totdeauna alături. Gluma dsale este tot ce poate fi mai banal. Râsul dsale e un sunet de oală hodorigită. Enervările lui au ceva din stângăcia sau chiar din nătangia gușăților. În toate micile frământări literare nu există un spirit mai obtuz (mă rog: până și Scurtu l-a biruit!)... Cunoscându-l deci atât de bine, s'ar putea să ne supărăm, când se enervează une-ori și în potrița noastră, cum o face în numărul din urmă al „Convorbirilor critice“? Nu, nu ne supărăm, căci oamenii buni și obscuri nu sunt primejdioși și cuvântul lor este o vorbă goală, spusă în vânt!

Darea de seamă a dep. Mihali.

Conform programului înainte stabilit, clubul deputaților noștri a avut o conferință la Dej, la care au participat d-nii deputați T. Mihali, I. Maniu, G. Popovici, I. Suci, A. Vlad, Alex. Vaida-Voevod și St. Petrovici. În această conferință s'a stabilit programul de acțiune pentru ferii, hotărându-se ținerea mai multor adunări populare și împărțindu-se raioanele, în cari se vor ține aceste adunări.

Sambătă după prânz oaspeții sosiți în Dej — cu excepția dlui deputat dr. I. Suci, care a fost chemat telegrafic acasă, — au plecat la Chizeni, ca să ia parte la serbările împreunate cu așezarea pietrei fundamentale a bisericii ce d. dr. T. Mihali o zidește pentru poporeni de pe moșia D-sale.

Pentru primirea oaspeților s'au făcut mari pregătiri, cu porți de frunză verde și inscripțiuni cu „Bine ați venit“ etc. Dimpreună cu cei mai sus pomeniți sosiți și domni Octavian Goga din Sibiu, Octavian Domide, canonic și dr. Victor Bojor, prof de teologie din Gherla, dr. Clemente Barbul, adv., dr. Ioan Cherecheș, adv., Gheorghe Gradovici adv., Aug. Pinte, ofician de bancă, Ioan Mo'dovan, cand. de adv., toți din Dej, și d. Matei Pop, preot în Ocna-Dejului.

Duminecă dimineața, afluența colosală de popor din Chizeni și satele din jur. Mulți preoți și laici inteligenți chiar și din jurul Gherlei, depărtare de altfel destul de mare.

— Iacă-l și pe Jako.

Toți au făcut mare haz de această păcăleală. Într'o dimineață de primăvară, soarele își jucă razele printre frunzele de viță din bolta de la poarta boerului Matake. Jako stetea liniștit pe o creangă pigulindu-și aripile.

Casa în care stam avea un gang drept intrare, care răspunde în stradă. Alături de mine stetea un bătrân, care cumpără în fiecare dimineață ouă proaspete de la o precupeață.

Cum se apropiă ora șapte, precupeața strigă în dreptul gangului cu vocea pițigăiată;

— Ouăle, ouăle.

Atunci bătrânul ieșă repede din casă și cumpără atâtea, de câte avea nevoe.

În acea dimineață deschisem geamurile și mă pregăteam să plec la Facultate. Când aud strigând afară:

— Ouăle, ouăle.

Bătrânul ieși repede în gang. I se auzeau papucii clepăind pe caldarâm. Ajungând în stradă, privește în toate părțile, dar nu vede pe nimeni.

Și-a închipuit atunci că precupeața a fost chemată în vre'o curte. S'a dus iar în casă. Dar nu apucă să stea jos, când iar auzi glasul pițigăiat:

— Ouăle, ouăle...

Bătrânul iar se repede afară; privește uimit în toate părțile, nu vede pe nimeni.

Îl aud atunci văietându-se.

La 8 se începe serviciul divin pe locul unde se zidește biserica. Servesc Rev. d. dr. Oct. Domide, canonic ca preot pontificant, cu o asistență de 11 preoți.

La sfârșitul sf. liturgii dl Dr. Oct. Domide, cu cunoscuta-i vervă de orator bisericesc, rostește o predică de toată frumusețea, în care foarte potrivit desvoaltă cum trebuie să fie iubirea adevărată, pornind din cuvintele sf. Evangheliei. „Fiți și voi una, precum și eu“...

A urmat apoi actul sfințirii pietrei fundamentale, în care s'a așezat și următorul document:

La cei de față și cei viitori sănătate! Ziditu-s'a acest sf. lăcaș de rugăciune întru prea mărirea lui D-zeu și implorarea milei lui nemăsurate din dania proprietarului acestui pământ dl Dr. Teodor Mihali, deputat în cameră, și soția sa Eleftera născ. Porescu, în anul 1909 dela nașterea Mântuitorului, supt domnia M. Sale Impăratul și Regele Francisc Iosif I, supt Pontificalele Roman Papa Piu X, fiind arhiepiscop și Metropolit I. P. S. Sa domnul Dr. Victor Mihali de Apșa. Episcop diecezan de Gherla Exc. Sa dl Dr. Ioan Szabó, iar vicar gen. episcopesc Ioan Giurgiu, canonic.

Așezarea pietrei fundamentale s'a săvârșit după ritul sfinței noastre biserici greco-cat. prin Sfinția Sa dl Dr. Octavian Domide, canonic, cu ajutorul alor 11 preoți, — în fața unei mari adunări de popor, dornic de izbândirea dreptății lui și în fața noastră veniți din depărtări pentru a-i lumina cu cuvântul calea adevărului.

Reverse Domnul mila lui aspura durerilor noastre!

Chizeni, în 1 August st. n. 1909. (Urmează subscrierile).

După sf. slujbă a avut loc un prânz bogat de 100 tacămuri. Pentru ospătarea poporului s'a construit un pavilion separat, a fost frumos decorat cu flori și frunză verde de ștejar.

Două tarafuri de lăutari animau publicul.

La 2 masa s'a ridicat, iar convoiul de trăsură împodobite cu flori și frunză verde, s'a pus în mișcare și am plecat cu toții la Ileanda, ca să luăm parte la actul dării de seamă.

La intrarea în Ileanda o poartă triumfală, la care în fruntea unei imense mulțimi de popor, iubitul nostru deputat este salutat, prin rostul vrednicului fruntaș Dr. Victor Pop, avocat în Ileanda-mare, care în frumoasa-i vorbire a arătat sentimentele de alipire a poporului față de deputatul său. Bineventează apoi atât pe dl deputat

Dr. Mihali și soția sa, cât și pe ceilalți deputați. Fetița Viorica Vaida îmbrăcată în costum național recitează o poezie, apoi atât ea cât și ceilalți 5 fete costume ofer buchete de flori dlui și dnei Dr. Mihali și celorlalți deputați.

După salutările reciproce, marea de oameni se pune în mișcare și plecăm la locul destinat pentru adunare.

Ajunși acolo suntem întâmpinați de ceialaltă parte a mulțimii.

Se constituie biroul, proclamându-se de președinte părintele I. Pocol din Buzăș, iar notar d. Ioan Moldovan. Autoritatea este reprezentată prin d. primpretore Almăsi.

Punct la orele 2 p. m. d. președinte prin o cuvântare însuflețită deschide adunarea, dând cuvânt iubitului nostru deputat Dr. T. Mihali, care rostește discursul de dare de seamă, în care face istoricul luptelor noastre din acești trei ani din urmă.

După d. Mihali ia cuvântul d. Dr. G. Popovici, deputatul și protopresbiterul Lugojului și cu cuvinte amăsurate și bine curpănite adresează poporului o vorbire însuflețitoare.

După aceasta d. Dr. Victor Pop dă cetire următorului proiect de rezoluțiune primit în unanimitate cu mare însuflețire.

„Alegătorii cercului elect. din Ileanda-mare întruniți la adunarea populară, ascultând darea de seamă a deputatului Dr. Teodor Mihali își exprimă nestrămutata lor alipire și încredere față de iubitul lor deputat și aprobând întru toate ținuta și activitatea politică dezvoltată de dânsul și de partidul naționalităților din parlament îl roagă să continue și mai departe aceeași energie și condus de aceleași principii să ducă și în viitor lupta grea pentru libertatea neamului românesc și pentru bunăstarea și progresul țării întregi. Totodată apreciind adunarea și situația politică grea, în care se află țara, și care justifică pe deplin politica tradițională a poporului românesc, îndreptată contra exclusivismului de rasă și a prototentei claselor feudale privilegiate și azi, constată că singura cale de rezolvire este democratizarea instituțiilor politice ale țării și spre acest scop pretinde introducerea fără amânare a votului universal, direct, secret și egal, dela care singur se poate spera apărarea marilor și adevăratelor interese ale neamului românesc a patriei și a dinastiei. Constată cu bucurie afirmarea politică deamă a partidului

național român și pretinde ca în rezolvirea marilor chestiuni, dela care depinde viitorul întregii țări și prin urmare și a poporului românesc să se asculte și cuvântul reprezentanților poporului român și a popoarelor nemaghiare din țară cari reprezintă majoritatea țării acesteia.

Adunarea își exprimă adâncă sa neîncredere față de guvernul țării, pentru nefasta sa politică, care în continuarea sistemului actual de guvernare, împiedecă dezvoltarea țării și validitatea dreaptă a popoarelor ei și periclitează prestigiul de mare putere a monarhiei.“

După adunare toți dâii deputați dimpreună cu ceilalți inteligenți veniți din depărtare au fost invitați la masa inimosului avocat Dr. Victor Pop.

Sara la 8 ore a fost producțiune teatrală împreună cu dans la scâlzile dela Buzușa.

Înainte de începerea producțiunii la dorința publicului d. Dr. I. Cl. Juga a cântat vr'o câteva cântece pop. din compozițiile D-Sale, iar dl Aurel Ghelner a cântat din voce 3 doine frumoase, fiind ambii aplaudați.

Reprezentatiia teatrală a reușit pe deplin satisfăcând pe toți ascultătorii. Toți debutanții s'au achitat bine de rolurile lor.

D. Pompei Farcașiu care n'a cruțat oste-neală, numai ca să asigure reușită bună, e vrednic de toată lauda dimpreună cu trupa sa întregă de diletanți.

Producțiunii teatrale i-a urmat petrecerea cu dans, care în mijlocul unei animații la culme a durat până dimineața. Am văzut foarte multe doamne și d-șoare și o pleiadă întregă de tineri, cari fără îndoială au fost prima garanță a succesului petrecerii cu dans. Rezultatul material după cum am aflat e asemenea bun.

O parte din deputați au plecat la căminele lor, iar d-nii deputați Dr. A. Vlad, Dr. A. Vaida-Voivod, valorosul adv. Dr. G. Tripon, Oct. Goga, Dr. Juga și Moldovan s'au reintors la moșia d-lui Mihali în Chizen.

Aviz.

La «Asociațiune» se caută o persoană cu scrisoare frumoasă, care să facă lucrări de copiat. Cei ce reflectează la acest post sunt rugați a se adresă biroului «Asociațiunii», care le va comunica și condițiunile de primire.

Biroul Asociațiunii.

— Ei, ce minunea dracului!.. Pare că intră 'n pământ, frate! — Și iar pleacă în casă.

Acest du-te, vino fu repetat de vre'o patru ori, până ce bătrânul plictisit, se așeză pe scaunul de la poartă, ca să aștepte în stradă.

Eu înțelegând șiretenia lui Jako, îi zisei:

— Domnule, te păcălește papagalul de peste drum, nu este precupeața cu ouăle.

— I-auzi dumneata! îmi răspunse bătrânul mirat...

Eu am răs multă vreme de această strașnică păcăleală a lui Jako.

Când am plecat, am trecut drumul și, apropiindu-mă de poartă, i-am zis:

— Nebun ești Jako.

Iar el îmi răspunde:

— Nebun Jako.

Și câte glume de acest fel nu făcea Jako!.. De câte ori n'a pârât fetele coanei Siți, de tot ce făceau în lipsa dumisale de acasă! De câte ori n'a ocărit pe Aurel, când vedea că se apropie prea mult de Ecaterina! Și de câte ori nu i s'o fi strâns inima de durere!..

Sărmane paseri, care se nasc, trăesc și mor, având și ele durerile și lacrimile lor arzătoare!..

Era sfârșit de toamnă. Zilele treceau în șir posomorite, răcoroase. Frunzele cădeau din arbori una câte una, făcând podoabă de jale pământului.

Funigeii alergau prin aer, prinzându-se de arbori și case. Zilele îndoliate de iarnă veneau încet, pe nesimțite!..

Casa Vameșului era mai tristă ca 'ntotdeauna. Domnișoarele nu se mai zăreau la fereastră, nici în pavilionul de zorele din grădină. Frunza, verde odinioară, era galbenă, opărită par'că. Strada era pustie, mohorită, iar glasul lui Jako nu se mai auzea în bolta de viță de la poartă!..

Intr'o zi toți ai casei se întrebau: Unde-o fi Jako, unde s'o fi ascuns iar?

Ecaterina spunea în gura mare:

— Iar ne păcălește ștregarul!.. Cine știe unde s'a pitit!..

Dar ziua trecu. Se stînsă și amurgul, un amurg trist de toamnă, ca gândurile dintr'un suflet pustiit!.. Vine și noaptea, se aprinseră luminile, dar Jako nu mai veni.

Au răscolit toată curtea, toată casa, dar în zadar. Nu era nicăieri. Toți erau cu inima strânsă de durere, dar tot mai sperau într'o păcăleală. A trecut însă noaptea, a trecut și ziua, și alte zile în șir, dar Jako nu se mai arătă.

Boer Matake era trist, Elena îngândurată, iar Ecaterina plângea cu lacrimi pierderea lui Jako.

Sunt oameni care pier, fără să verse cineva o lacrimă în urma lor!.. Aceștia sunt desmoșteniții omenirii!..

Cine știe? Poate că l-a furat cineva, ori poate a vrut să mai facă o glumă, dar care a fost cea mai mare din viața lui!

Sărmanul Jako!..

Const. A. Giulescu.

Apus...

În ațipirea lui de-o clipă
A unei ultimi tresăriri,
Absoarbe 'n sine tot amarul
Unei duioase despărțiri.

Și mândrul soare se supune
Unei statornice porunci,
Lăsând orfane culmea verde,
Și văi, și înflorite lunci.

Lăsând din aripa-i rănită,
O dără de-aur pe pământ,
El pare-un vis frumos ce piere,
În sbuciumarea lui înfrânt.

Ridică geana înc'odată
Clipind fugar de dup'un nor;
Finalul cântecului serii
În ritmul său trăgător!..

Elena din Ardeal.

CRONICA EXTERNĂ.

Turburări interne sângeroase în Spania. Peninsula iberică e, din nou, scena unor turburări interne sângeroase, a căror sfârșit nu se poate prevedea. Mișcarea de acum din Spania are caracterul unei mișcări revoluționare.

Pretextul pentru izbucnirea nemulțumirilor l-au dat războiul ce-l poartă Regatul Spaniei cu Marocanii și, înainte de toate, lupta crâncenă dela Melilla, unde armata spaniolă a pierdut un număr însemnat de ostași.

Melilla a fost cucerită pentru Spania de ducile de Medina-Sidonia în anul 1496 și de atunci și până azi nu o singură dată a avut de luptat Spania cu Cabilli marocani, și nu o singură dată trupele spaniole au trebuit să se retragă față de indigeni. La 1893 trupele Spaniei, cari ieșiseră dincolo de linia forturilor, au trebuit, nu o singură dată, să se refugieze și să-și caute adăpost între zidurile întărite ale Melillei. Ba în luna Octombrie a aceluși an indigenii au ajuns chiar să impresoare orașul. Abia după ce Spania a adus în Melilla și în afară din oraș vre-o 20 de mii de oameni, energicul mareșal Martinez Campos a izbutit să libereze orașul de indigeni.

Luptele au ținut atunci din Octombrie 1893 până la începutul lui Ianuarie 1894, adică trei luni. Perderile spaniolilor s'au încifrat la 44 morți și 206 răniți.

Intre incidentele din 1893 și războiul actual există o mare analogie întru cât și atunci și acum atacul Melillei a fost pregătit de mult.

Garnizoana spaniolă, compusă din două batalioane întregi și două batalioane de cadre din întâiul și al patrulea regiment de infanterie african, un batalion pedepsit dintr'un escadron de vânători călări și din mai multe baterii, s'a dovedit prea slabă pentru a putea ține piept Cabillilor.

Infrângerile noi ce le-au suferit Spaniolii, săptămânile din urmă, din partea Cabillilor răsculați, au agitat mult populația din Spania care începuse să protesteze împotriva unui război care nu poate să-i aducă nici un folos, chiar dacă s'ar termina cu victorii strălucite.

Pretutindeni în Spania se manifestă nemulțumirile pe față, prin proteste și demonstrațiuni împotriva guvernului și chiar a Regelui. Aproape în toate orașele au avut loc ciocniri sângeroase între nemulțumiți și forța armată. Trupele spaniole sunt, însă, foarte deprimite și manifestă o puternică pornire spre rebeliune. Zilnic se înregistrează cazuri de rebeliune.

Mai sângeroase au fost turburările din Barcelona, unde muncitorii au proclamat greva generală și s'au înarmat toți cu revolvere. Alcătuiți în grupuri, au atacat în mai multe rânduri poliția. Au atăcat firile telegrafice și au aruncat în aer podurile căii ferate.

Un grup de greviști a atacat un detașament de soldați cari au tras mai multe focuri omorând 3 greviști și rănind vre-o 43 de inși. Răspunsul greviștilor a fost că au început să baricadeze stradele, răsturnând tramvaietele, birje, trăsuri, ridicând ziduri de pietri.

Lupta între răsculați și trupele trimise a durat trei zile și a fost extrem de sângeroasă. A trebuit să vină artileria cu tunuri grele ca să înfrângă rezistența violentă a răsculaților.

Deși în Barcelona revoluționarii au fost desarmați, turburările continuă atât în acest oraș cu simpatii republicane, cât și în celelalte orașe din Spania.

Programul noului guvern francez. Ministrul-șef Briand a expus în Camera franceză principiile programului guvernului său; Briand declară că noul cabinet urmărește o politică de pace, reforme și progres, și va urma politica lui

Clemenceau. Cabinetul, care pune mare preț ca demnitatea și drepturile Franței să nu fie știrbite și ca pacea lumii să fie asigurată, va menține politica fostului cabinet și va rămâne devotat vechilor alianțe și amicitii.

Guvernul va cere realizarea asigurării bătrâneții lucrătorilor și va lucra la reforma organică a marinei. Impozitul pe venit și legea pentru funcționari sunt de asemenea cuprinse în program.

Se anunță apoi reforma electorală în baza sistemului proporțional, îmbunătățirea transportului și agriculturii.

Guvernul va continua reforma tarifului vamal în sensul început.

După ce primul ministru Briand a părăsit tribuna s'a născut o discuție asupra programului guvernului, în urma interpelării deputatului Lafferre.

Interpelarea lui Lafferre a culminat în declarația că radicalii și partidul socialist, având majoritatea absolută în Cameră și guvern, cabinetul va trebui să-și facă politica sa sub influența acestor două partide.

Interpelantul întreabă pe primul ministru dacă este dispus a aproba programul majorității republicane.

În vederea apropiatelor alegeri guvernul trebuie să se exprime în mod clar și asupra reformei electorale.

Lafferre încheie spunând că partidul său aprobă cu încredere să lucreze cu noul cabinet.

Radicalul Lauraine declară că se asociază discursului predecesorului său, dar că mai are de adăugat un cuvânt în favoarea funcționarilor poștali concediați.

Progresistul Charles Beniot constată cu satisfacție că guvernul se obligă să studieze chestia reformei electorale.

Este pentru prima oară când un guvern se exprimă în mod serios asupra acestei serioase chestiuni.

Președintele Camerei Boisson propune apoi o ordine de zi cu următorul cuprins:

„Camera are încredere în guvern și e convinsă că cabinetul va fi în totdeauna credinciosul interpret al majorității republicane; aprobă declarația ministerului“.

Camera a adoptat ordinea de zi cu 366 voturi contra 46.

Intrevederea Țarului cu președintele republicii franceze. Țarul Nicolae al Rusiei a sosit, pe bordul iachtului său „Standard“, în portul francez, Cherbourg unde a fost primit de președintele republicii franceze d. Fallières. Țarul a oferit, pe iachtul său, un mare prânz președintelui republicii franceze, apoi a avut loc o sărbătoare de noapte cu iluminare și focuri de artificii.

Familia imperială a Rusiei și d. Fallières s'au despărțit într'un mod foarte cordial. Apoi președintele s'a dus pe bordul crucișătorului „Vérité“, pe când flota rusească a început să se pregătească pentru plecarea sa spre Cowes.

O notă a agenției Havas spune, că întrevederea dintre țarul Nicolae și președintele Fallières arată odată mai mult tăria legăturilor cari unesc Franța și Imperiul rusec.

În timpul revistei flotei franceze, țarul Nicolae a spus de mai multe ori cât a admirat frumoasa înfățișare a echipajilor și perfectă stare a vaselor de război. Împăratul Rusiei s'a întreținut în mod foarte familiar cu ofițerii escadrelor, arătând în mod călduros sentimentele sale și bucurându-se de desvoltarea forțelor militare ale ambelor țări aliate și amice, adăugând că aceasta este cea mai bună garanție de pace, deoarece acest gând este tocmai scopul alianței franco-ruse.

Ambii miniștrii de externe, d-nii Pichon și Iswolski au avut o lungă convorbire în timpul

căreia s'au ocupat de diferite chestiuni la ordinea zilei și au căzut perfect de acord asupra direcției politice de urmat în viitor, spre a lucra împreună la o soluție pașnică a tuturor dificultăților care se pot ivi.

Sensație mare a produs absența prim-ministru'ui francez Briand dela aceste sărbări. Ziarele clericale și naționaliste comentează cu satisfacție absența primului-ministru Briand de la întâlnirea Țarului Nicolae al II cu Fallières la Cherbourg. Ele amintesc că actualul prim-ministru a fost un feroce mâncător de „Țari“ și că numai acum, foarte târziu, se „adaptează funcțiunii“; dacă în Franța se ține socoteală de această „adaptare“ în alte părți, adică în Rusia, pare că nu e tot așa. Cel puțin Țarul n'a dorit deloc să se întâlnească și cu d. Briand.

Rolul strategic al României într'un eventual război.

Revista vieneză „Danzer's Armezeitung“, care a fost oprită să mai intre în țară neaprobând aspirațiile militare ale maghiarilor, publică o serie de articole în cari, între altele, se ocupă și cu rolul strategic al României într'un eventual mare război european — pe chestiunea orientală.

„Importanța strategică a României — spune autorul — e datorită pozițiunii sale geografice. Așezată în partea de Est a monarhiei, înfiptă între slavii de nord și sud, România, sprijinită pe excelența sa armată, poate intra în acțiune, după situația dată, fie contra Rusiei, fie contra statelor balcanice. Ca număr, armata României ar degaja vre-o cinci corpuri de armată ale monarhiei, spre a putea fi întrebuintate pe câmpul de război italian sau rusec.“

Spre a dovedi deplina valoare strategică a României ofițerul austriac lămurește situația țării românești față de terenul de înaintare al Rusiei și Austro-Ungariei, precum și influența forțelor de luptă mobile ale României în operațiunile balcanice.

Ținând seama de pregătirea războinică superioară a Germaniei și Austro-Ungariei, înaintarea rușilor ar avea loc, pentru corpurile de armată, cari ar veni din spre nord, în așa zisul triunghi de fortificații polon Varșovia-Ivangorod-Brest, iar pentru corpurile din sudul Rusiei împrejurul localităților Kiev, Zitonus și Berdișew.

Pentru ofensiva comună a aliaților contra Rusiei, obiectul geografic ar fi în prima linie triunghiul polon. Liniile de operațiune înspre Galizia, cu cât operațiunile ar înainta mai mult spre nord, ar fi mai amenințate în flancul drept, prin acțiuni din spre Rusia de sud, peste Kiev și peste cetățile Dubno-Rovno-Luc.

Această amenințare e cu atât mai simțitoare, cu cât va ține mai mult rezistența cetățile polone.

Nici nu poate fi vorba de un succes în contra armatei rusești concentrate în triunghiul fortificat, câtă vreme armata austro-ungară nu va fi izbutit să ocupe Dubno Rovno și Luc și să-și asigure în de ajuns flancul de Est, iar mai târziu spațiile armatei de operațiune.

„Firește că forțele întrebuintate aici n'ar putea lua parte la acțiunile hotărâtoare ale armatei principale, pentru care ele ar fi pierdute. Dacă, dimpotrivă, armata română, gata de luptă în Moldova, în strânsă alipire de spațiul de înaintare galițian, ar primi însărcinarea ca, printr'o ofensivă peste Lipkany și Czernyi-Ostrov, în spațiul dintre Labun și Zitimir, să izoleze mai întâi triunghiul de cetăți din Volhynia și, după căderea lui, să acopere operațiunile principale, — atunci nu numai că s'ar câștiga forțe de luptă considerabile pentru acele operațiuni, dar și întăririle rusești din Rusia de Sud ar fi silite dacă ar vrea să ajungă la Brest, să facă marele ocol peste Luninez (drum foarte puțin practicabil), sau peste Minsk-Baranovici.

Ar fi zadarnic să meditam mai departe asupra eventualelor probleme care s'ar pune oștirea române în cursul continuării operațiilor. Acest singur exemplu dat, dovedește destul de luminos, ce importanță extraordinară ar avea armata românească într'un caz de războiu contra Rusiei.

„Pentru cazul unor complicațiuni războinice în Balcani, la cari ar vrea să participe Rusia, ca de pildă în 1877-78 contra Turciei, teritoriul românesc constituie, prin fortificațiunile sale moderne, un drum de trecere care ar putea fi cucerit numai după grele lupte, pentru trupele rușesti, cari s'ar mai expune și primejdiei de a fi atacate în flanc, de către trupele noastre din debuseurile Carpaților. Din cauza acestei situațiuni grele, rușii ar fi nevoiți să conducă pe drumul de apă spre Varna eventualele lor întăriri pentru Bulgaria.

„Înainte de toate trebuie să se constate, că flota dunăreană-românească, împreună cu flota austro-ungară, stăpânește Dunărea pe deplin. Această împrejurare, precum și capul de pod strategic dela Cernavodă înlesnesc românilor să pătrundă cu ofensiva lor în Bulgaria și chiar în Serbia și să câștige acolo în direcțiunea cea mai simțitoare, o influență hotărâtoare asupra mersului operațiilor. Printr'o ofensivă din spre Calafat contra Pirotului sau din spre Corabia contra Sofiei, armata românească unită cu trupele care ar veni din Ungaria de sud (trupe în mare parte românești din Banat), ar putea, prin superioritatea lor în pregătirea de război, să despărță Serbia de Bulgaria sau să împiedece ori ce ofensivă bulgară contra Turciei, printr'o înaintare, din spre Dobrogea, contra Varnei și mai departe contra Târnovei-Semlin.

Singur faptul existenței armatei românești în această pozițiune strategică extrem de favorabilă, silește Bulgaria să ia măsuri extraordinare în spatele armatei sale.

„Aceste considerațiuni schițate numai, sunt de ajuns spre a dovedi, că nu numai Austro Ungaria, dar și Turcia are un interes extraordinar pentru alianța cu România și că, până când monarhia habsburgică va ști să lege de sine România și Turcia, aspirațiunile micilor state balcanice nu vor putea fi realizate nici-odată.

Ori care ar fi aspirațiunile acestor state, ele pot fi realizate numai pe socoteala Turciei și numai cu ajutorul Rușilor și Englezilor.

Înțelegerea acestui adevăr va îndrumă în spre dreapta cale a prietenilor politice pe junii Turci, cari au arătat până-acum o prevedere poitică limpede.

După aceste considerațiuni de politică externă, foarte interesante, autorul broșurei austriace socotește că „este foarte necesar pentru Austriei prețuirea dreaptă a valorii militare pe care o are România“ și își propune a scoate la iveală îndeosebi „momentele acele, cari privesc spiritul și disciplina armatei române și cari explică acele particularități, cari amăgesc pe mulți observatori superficiali ai armatei românești să dea o judecată mai puțin favorabilă și nedreaptă asupra ei“.

Scrisoare către un învățător.*)

Dragă prietene!

E demult de când am primit epistola ta pesimistă și vezi numai acum îți pot răspunde.

Ce sfânt, eu te țineam pe tine mai tare în credință, mai oțelit în munca atât de importantă în viața noastră națională. Ei bine frate, dacă m'ăș gândi și eu ca tine, iar după mine și ceilalți 3000 inv., ce ar fi de — poporul nostru în care noi susținem dragostea de neam și limbă. Viitorul nostru nu-i chiar așa întunecos precum tu mi l descrii, ci permite-mi a zice, că vâlul prin care-l privești e negru. Ș'apoi nici prezentul, în care patimile, imoralitatea duce rol însemnat, nu-i chiar așa de critic, precum tu zici. Din învălmășala asta vei vedea (sau vor vedea urmașii noștri) cum s'a ridică binele, cum se va cristaliza ele-

*) Pentru cuprinsul destul de interesant și semnificativ publicăm aceste rânduri. N. R.

mentul tare, oțelit în munca de mântuire. Noi încă nu știm, nu cunoaștem pe cei buni și răi. Cei răi piară, neamul nostru nu are lipsă de nemernici.

Tu așa în treacă amintești egoismul intelectualilor noștri și al unor preoți de pe la voi. Tu aici nu vezi mare pericol, dar îți mărturisesc sincer, că dintre toate cauzele care pe tine te desperează, aceasta e mai mare.

Preot și egoism... Două concepții incompatibile. Oare preotul acela cu ce față merge înaintea idealului nemărginit, înaintea lui Dzeu, aducându-i jertfa ce intruchipează pe Dzeu — Fiul, care pentru oameni a trăit, suferit și murit...

Oameni de aceștia și pe la noi sunt. Își adună averi enorme, până când biserica a cărei prosperare ar trebui să-i fie idealul sfânt și al cărei servitor e, abia trăește de pe o zi pe alta, ba des vine și rușinea de a-i sevestra puțină avere câștigată în alte vremuri de alți oameni. Iar el merge înainte be calea lui murdară. Biserica trăește în mizerie, școala, din lipsa sărăciei, o ia cel mai tare și bogat; preotul nu a fost în stare a le întări materialicește, de atâtea decenii de când e pus în fruntea lor; dar lui și-a știut adună avere de zeci de mii de pe spatele poporului.

Oamenii încep a nu vedea în preotul lor pe părintele lor sufleteș, nu-l privesc ca pe povățuitorul desinteresat, ci pre un om hămisit după câștiguri. La biserică nu prea merg, văzând fariseismul preotului, care în biserică propovduiește milă, dragoste, iar afară el e cel dintău care sugrumă pe țaran. Din aceste are pierdere simțitoare însaș biserica, căci țărănimea noastră devine rece față de datorințele sale creștinești.

Pe la noi o familie după alta se face „pocăiți“. Deci se lapdă de legea lui strămoșească, care l-a întărit atâtea veacuri de arând în dragostea de neam, se lapdă de cruce, simbolul mântuirii noastre. Toate acestea pentru egoismul neînfrănat a preotului. (Bietul moț își duce pe mamă-sa bătrână la groapă cu boii, cari sunt singurul izvor de traiu a lui, iar preotul pentru osteneală ia boii dela sârmanul om, lăsându-l să bată pedestru drumul de țară cu cercuri în spate, până se va putea câștiga suta aceea de zioți ca să-i plătească popii îngropăciunea).

În contra astor fel de oameni școala, ca sora bisericei, are datorință de a lupta. Ea are de a lumina pe oameni ca să cunoască menirea bisericei, ca să știe face deosebire între biserică și preot, ca să cunoască pe cei buni, iar pe cei netrebniți să-i alunge dintre ei...

Însă am ajuns prea departe de scopul meu, care a fost a-ți da unele deslușiri, unele învățături în cariera asta grea. (Că doar tu m'ai rugat).

„Să fie unitate în corpul didactic“, am zis în zilele trecute într'o foaie pedagogică din țară. Iar ție îți repet cuvintele aceste. Cine pășește pe cariera asta are de a se contopi în spiritul, idealul ei. Deci tu n'ai să te uiți că între ce împrejurări, la ce nivel social lucrezi, ci cum satisfaci scopurilor educațiunii. Și dacă țelul tuturor învățătorilor ar fi această unitate internă, unitate spirituală ar fi între noi. N'am destule cuvinte — frate dragă — ca să ți pun la inimă că scopul educațiunii să te încălzească în sufleteasca și munca ta în direcțiunea aceea să culmineze. Dar nu numai ție le zic aceste, ci tuturor, cari au aceeaș misiune.

Uniți așa spre un ideal, nu ne va trebui mult până la organizarea unitară, despre care am mai vorbit eu.

Dar aceasta ar fi libertate absolută a învățătorimeii și libertatea asta își are contrarii ei. Și de ce? Dzeu știe.

Directorii școlari, Dni preoți, cărora noi le facem posibilă existența crescându-le așa oameni dela cari să poată trăi, în loc ca să grijească, ridice școala, se uită cu ochi răi la nizuințele noastre spre deplina libertate, care ar aduce cu sine ridicarea învățământului la un nivel mai înalt; iar dreptul lui ca director îl exercitează greșit asupra învățătorului, dar nici decum bine asupra școlii, căreia chiar așa trebuie să-i servească ca noi. Inspectorul se prezintă ca o ființă înfricoșată a învățătorului, dar nu ca un îndrumător al chestiilor pedagogice, nu ca un povățuitor în munca asta grea. Iar celelalte autorități bisericești și civile superioare?! Vai, nici nu cutez a-mi spune părerile mele drepte despre ele. Vin acum droaia de intelectuali. Iuriști, cari nu pricep la educațiune o iotă, făuresc legile noastre — școlare prin congres și sinoade — și sunt obișnuiți a crede și susține că învățătorimea noastră nu-i capabilă de nici o muncă serioasă. În ochii lor noi suntem

și acum în opinci ca dascălii vechi. În orbia asta a lor neagă pedagogia ca știință, deși știința pedagogiei trebuie să îndrepte spiritul educațiunii. În atmosfera asta nizuințele noastre spre emancipare nu-și află ecoul dorit și de regulă se sfârșesc cu faliment.

Credința factorilor mai însuși înșirați e bazată pe indeferentismul nostru și pe organizarea noastră izolată. Dacă învățătorii noștri în spirit pedagogic s'ar cugetă, raționă; i-ar uni idealul școlii și a chemării și dacă corpul nostru ar fi organizat unitar ca pe o putere ne-ar onora...

Multe sunt greutățile cu cari are de a se lupta un învățător, mai ales unul tânăr, care acum își începe cariera. Că a fi învățător nu înseamnă numai a învăța pe elevi scrisul și cetitul, ci misiunea lui principală e afară de școală. Aici e terenul lui de muncă.

Cu aceste nu voiesc a zice că școala unde se continuă — am putea zice, începe — educațiunea, să se neglige de dragul chestiilor extrașcolare. Nu, pentru că aici cultivăm, dezvoltăm embrionul dragostei de neam, lege, țară. Aici formăm caracterul de om în tinera generație. Aici plantăm în inimi concepțiile de cinste, omenie umanitate, moralitate și tot aici îi creștem, îi învățăm a iubi biserica, a cinsti pe servitorii ei, pe preoți. Și chiar pentru lucrurile aceste importante voiesc în epistola aceasta a-ți scrie și despre școalele sătești.

Noi Românii avem mai ales școli cu un învățător, și nedivizate. Și învățătorul dela atari școli are să ia în considerare împrejurările speciale a școlilor acestea. Deci și tu ai întru toate a te acomoda împrejurărilor și cu toată capacitatea și zelul tău a lucra într'acolo ca greutățile ce obvin acolo, din cale să le învingi.

Inv. la asemenea școli într'un timp și clasă are de a ocupa pe toate 6 despărțămintele, pe 6 clase are deodată a le instrui, respective până se ocupă cu o clasă direct, la celelalte le dă alte ocupații indirecte. Dar aceste nu au așa succes ca cele directe, cari sunt o muncă reciprocă între învățător și elev. Acolo copiii sunt lăsați de voia lor, cari — mai ales în cl. inferioare — nu's statornici, ca lăsați de ei să nu seferă lipsa învățătorului.

În asemenea cazuri — de multeori — simțul nesuccesului îi cuprinde, și așa scade voia de învățare, sau se obicinuesc la o muncă greșită din care apoi anevoie îi poți scoate. Dar elevii nici nu au destulă paciință și disciplină ca fără inv. să rămână la un obiect timp mai îndelungat; atențiunea lor iute sburătorește la alte și alte obiecte.

Cred că în activitatea ta de un an ai observat greutatea ce obvine de aici. Ai putut observa că lucrul cel mai mult ți l dau nu elevii cu cari te ocupi direct, ci clasele celelalte la cari le-ai dat ocupații indirecte. Cauza e în atențiunea lor superficială, care numai prin o muncă bazată pe principii psihologice, metodice și pedagogice o putem transforma în atențiune tenace, ce trebuie să-ți fie scopul tău principal, ca educător. (Despre procesul acesta îți voi scrie într'o altă epistolă).

Din cele zise de mine reese un adevăr: Aplicarea corectă a ocupațiilor indirecte e întrebare principală în școalele nedivizate.

Deci primește unele îndrumări bazate pe experiențe.

Pe lângă greutățile ce ni-le cauzează ocupațiile indirecte învățătorii dela școalele sătești mai dau și de alte piedeci.

Fiind școlile aceste la sate mare parte de băieți ce le cercetează nu-s provăzuți cu rezizitele necesare. Ba din lipsa de mijloace chiar și școala e așa de sărăcăcios înzestrată de foarte mult îngreunează munca învățătorului. Vine după aceea cercetarea neregulată a elevilor și timpul de învățământ scurt. Știm că toamna copiii numai după ce pică zăpada vin la școală și abia să desprimăvărează când toți sunt cu vitele la hotar. Așa timpul de diligență abia ține 5—6 luni. În ferea asta lungă copiii cu totul se desvătă de carte. În fine oamenii de pe sate nu au simțul acela viu față de binefacerea învățământului poporal. Băieții în familie sunt lipsiți de o educațiune temeinică.

Dar în școlile aceste primește țărănimea noastră cunoștințele necesare în viață, aici se împărtășește de educațiunea națională. Embrionul virtuților: iubirea de aproapele, onoare individuală, religioasă, patriotism, viață cetățenească, școala asta le dă țaranului nostru și tot ea le cultivă în sufletul lor. Poporul nostru aici se înzestreaază cu simțeminte morale. Știm cu toții

că țărâniea noastră ce mare lipsă are de educațiune morală, care apoi și pregătește calea spre viață morală. Iar fundamentul la aceasta este religiunea. Simțământul religios în așa atmosferă ridică pe băiat care-l aplică spre tot ce e bun și nobil.

Pe cât de mari sunt greutățile ce le întâmpinăm, pe atât de mare va fi răsplata dacă vom putea învinge greutățile acestea și vom ridică poporul acolo unde menirea școlii românești pretinde.

Însă în tot răul este și bine. Așa și aici judecând chestia mai profund vom afla și împrejurări prielnice. E un favor pentru învățător că instruirea în 6 ani pe toți băieții le poate cunoaște caracterul, știe ce poate aștepta dela ei, ce nu, și ce poate pretinde, cum să-i instrueze etc. Să poate acomoda elevului și întors. Din atingerea celor mari cu cei mici numai bine poate să nască. De sine se înțelege că controlul învățătorului nu-i iertat să lipsească nici în convenirile lor libere. Copiii tineri iute și voioși învață dela cei mari. Învățătorul să grijască ca ei numai bine să vadă și învețe.

Convenirile aceste au influență și moralizatoare: cei mari se vor obișnui ca față de cei mici să fie cu bunăvoință, indulgență, blândete; iar cei mici vor fi ascultători celor mari și să vor dedă a urmă exemplele bune. Și aceasta își are urmările ei binefăcătoare asupra întregii vieți.

Înainte de toate viața morală să fie ireproșabilă, tu să mergi înainte cu exemple bune. Iar legătura între tine și băieți să fie dragostea. Văzând elevii dela tine numai bine, cu încetul vei deveni înaintea lor o persoană onorată și iubită; și așa în școală vei pune baza la cea autoritate care trebuie să aibă influență mare în conducerea vieții noastre sociale.

Revenind la ocupațiunile indirecte, cari deși — conduse corect — aduc pe elev la o aprofundare temeinică în tema lui (mai târziu în munca), îi crează o individualitate independentă, totuși în cât se poate să le reducem, că așa vom reduce și greutatea cea mai mare a școlii din chestie.

Dacă te cugeti serios, vei afla modalități de a deslegă întrebarea asta. Se înțelege, totdeauna să iai în considerare împrejurările locale. În unele locuri s'ar putea ca școala nedivizată să o împărțim. Dela 8—10 să vină clasele I—II, dela 10—12 cl. III—IV, iar după amezii cl. V—VI, S'ar putea împărți școlarii în două grupe, una să vină înainte de amezii, cealaltă după amezii.

Mai este o greutate: Timpul de diligență scurt și ferial lungă. La tot cazul aici avem de a îndreptă răul. Ai putea da regulat și strict absențele pentru a fi pedepsiți părinții nepăsători de școală. Aceasta trebuie încunjurat. Dar este un mod de deslegare prin care am ajută și părinților și învățământului. Băieții cei mici cl. I. II. să vină la școală din prima Septembrie, iar celor mari a le da amânare 5—6 săptămâni. Examenul cu cei mari să se ia mai de timpuriu, cu cei mici mai târziu.

Apoi în cursul anului strict să grijim ca oare nescuzate să nu fie. Să folosim toate mijloacele posibile ca să împedecăm cercetarea neregulată a elevilor. Între mijloacele aceste primul loc să l ocupe dragostea, bunătaea și alipirea părintească față de băieți ca ei să vină la școală nu de sălă, ci din plăcere.

D. Bedeleanu, inv.

GUY DE MAUPASSANT.

Horlă.

Traducere de V. Demetrescu.

(Urmare.)

Zisei călugărului: „Credeti?”

El murmură: „Nu știu.”

I-am spus iar: „Dacă ar viețui pe pământ alte făpturi asemenea nouă, cum s'ar putea să nu le cunoaștem noi, și încă de demult? Cum s'ar fi putut să nu le vezi Dumneata? Cum s'ar fi putut să nu le fi văzut, eu?”

El răspunde: „Dar vedem noi oare a suta mia parte din ceia ce viețuește? Uite vântul, care e cea mai mare putere din fire, care răstoarnă oamenii, dărâmă clădirile, desrădăcinează pomii, ridică pe mare munți de apă, spulberă stâncile de pe țărmuri și aruncă sfărâmate marile nave, vântul care omoară, care șueră, geme, mujește,

— l-ai văzut Dumneata și poți să-l vezi? Și el, totuși, trăește!”

Tăcu-i în fața acestei judecăți simple. Omul acesta sau eră un înțelept sau eră un prost. N'aș putea s'o spun pe drept; dar am tăcut. Ceiace îmi spusese el, gândisem adesea.

3 Iulie. — Am dormit rău. Cu siguranță, sunt friguri, prin partea locului, căci vizitiul meu are aceiaș suferință ca și mine. Intorcându-mă eri acasă, i-am remarcat paliditatea ciudată L-am întrebat:

— Ce ai, Ioane?

— Nu mai mă pot de fel odihni, Domnule. Noaptea îmi mănâncă zilele. Și mă ține așa, de când ați venit aici, ca o vraje.

Ceialți servitori n'au totuși nimic, da mie mi-e tare frică.

4 Iulie. — Hotărît, iar sunt bolnav. Vechile-mi visuri grozave îmi revin. În noaptea asta simții pe cineva stând chit-chit pe mine, și care, cu gura lui pe gura mea, îmi sorbea cu buzele viața, de mi-o scotea din gât, cum ar fi făcut o lipitoare. Apoi s'a ridicat, sătul, și eu m'am deșteptat, atât de sfârșit, sfărâmat, nimic, că nu mă mai puteam mișca. Dacă lucrul asta se va urmă tot așa, în câteva zile voi plecă cu siguranță.

5 Iulie. — Mi-am pierdut judecata! Ceiace s'a petrecut, ceiace am văzut în noaptea trecută e atât de straniu, că mi-se rătăcește mintea când mă gândesc!

Inchisesem ușa cu cheia, cum fac acum în fiecare seară; apoi, fiindu-mi sete, am băut o jumătate de pahar de apă, și văzui, din întâmplare, că garafa eră plină până în dopul de cristal.

Mă culcai în sfârșit, și am căzut în unul din somnurile acelea înspăimântătoare și din care, cam după vre-o două ciasuri, mă trezi un cutremur și mai infricoșetor.

Inchipuți-vă că un om doarme, că cineva vrea să-lucidă, că omul se deșteaptă cu un cuțit în plămâni, că torăe, acoperit de sânge, că nu mai poate respira, murind, și că el nu pricepe, închipuți-vă! — ce i-se întâmplă.

Redobândindu-mi judecata, mi-se făcu din nou sete. Aprinsei o lumânare și mă dusei către masa pe care pusesem garafa. O ridicai plecând-o pe pahar; nu curse nici un strop. — Era goală! Era golită de tot! Întâi, n'am înțeles nimic. Apoi, deodată simții o emoție atât de teribilă, că a trebuit, să mă așez sau, mai bine, să cad pe un scaun! Apoi mă ridicai dintr'un salt, ca să privesc în preajmă. Mă reasezai, pierdut de uimire și de frică, în fața cristalului straveziu; îl contemplai cu ochi fixi, căutând să bănuiesc. Mănile îmi tremurau! Îmi băuse cine-va apa? Cine? Eu? eu, fără îndoială. Numai eu puteam fi? Deci așa eră, eu eram somnuros. Trăiam, fără să știu, cea îndoită și misterioasă viață, care face să te îndoști că sunt în noi două ființe. O ființă străină, de necunoscut și nevăzută, animează, câte odată, când sufletul nu e greoi, trupul nostru captiv, cere se supune altuia, ca nouă înșine, mai mult de cât nouă.

Ah! cine are să-mi înțeleagă mahnirea grozavă? Cine are să priceapă emoția unui om, cu spirit sănătos, treaz, plin de judecată și care privește speriat prin sticla unei garafe, o cățătime de apă pierită, pe când el dormea! Și am rămas treaz până la ziuă, neîndrăznind să mă urc în pat.

6 Iulie. — Am să ajung nebun. Iar mi-s'a băut toată apa din sticlă în noaptea asta; — adecă, poate, am băut-o eu! Dar oare eu? Eu? Cine să fie? Cine? Of, Doamne! Am să ajung nebun. Cine are să mă salveze?

10 Iulie. — Am pus mâna pe dovezi uimitoare.

Horărît lucru sunt nebun! Și totuși!

În 6 Iulie, — înainte de culcare, mi-am pus pe masă vin, lapte, apă, pâne și fragi.

A fost băută — eu am băut — toată apa și puțin lapte. Nu s'a atins nici de vin, nici de pâni, nici de fragi.

La 7 Iulie, — mi-am înnoit încercarea și a dat acelaș rezultat.

La 8 Iulie, — apă și lapte n'am mai pus. Au rămas lucrurile neatînse.

La 9 Iulie, — în sfârșit am pus pe masă numai lapte și apă, având grije să înfășor garafele în bucăți de muselină albă și să le leg cu sfoară de gură. Apoi, mi-am frecat buzele, barba și mânilor cu mână de plumb și m'am culcat.

Neînvinșul somn m'a doborât, urmat repede de grozavă deșteptare. Nu mă mișcasem de loc, cearceafurile nu aveau nici o cută. Mă îndreptai către masă. Albiturile în care înfășurasem sticlele, rămăseseră curate. Deslegai sforile, palpitând de teamă. Toată apa era băută!.. mi-se băuse tot laptele! Ah, Doamne, Doamne!..

Trebuie să plec numai decât la Paris.

12 Iulie. — Paris. Așa dar pierdusem capul mai zilele trecute! Voi fi fost jucăria imaginației mele enervate, afară numai dacă nu voi fi somnambul, sau poate că voi fi suferit una dintre acele influențe constatate, dar încă nelămurite, numite sugestiune. În tot cazul, zăpăceala mea eră aproape de nebunie și douăzeci și patru ore de Paris au ajuns ca să mă înzdrăvenească.

Eri, după curse și vizite, care mi-au petrecut prin suflet un aer nou și înviorător, mi-am sfârșit seara la Teatru. Se jucă o piesă de Alexandru Dumas-fiul; și spiritul acestuia, viu și puternic, a putut să mă vindece. Sigur, singurătatea e periculoasă pentru inteligențele muncitoare. Ne trebuiesc, în juru-ne, oameni cari să pândească și să vorbească. Când suntem multă vreme singuri, populăm golul cu fantome.

Am venit la hotel foarte vesel, prin bulevard. În îngrămădeala lumii, mă gândeam cu ironie, la spaimelile mele, la bănuelile din săptămâna trecută, căci am crezut, de, am crezut, că o faptură nevăzută locuia sub acoperământul meu. Cât ne e capul de slab și cum se mai sperie și se rătăcește de repede, de cum e lovit de un scurt fapt neînțeles!

În loc să ne răspundem cu simplele cuvinte: „Nu înțeleg, pentru că îmi scapă cauza”, ne închipuim pe dată taine infricoșetore și puteri supranaturale.

14 Iulie. — Sărbătoarea republicei. M'am plimbat pe străzi. Artificiile și drapelele mă înveseleau ca pe un copil. E tâmpit lucru să fii vesel la o dată fixă, prin decret guvernamental. Poporul e o turmă proastă, când idiot de răbdător, când ca o fiară de revoltat. I-se spune: „Petrece”. El petrece. I-se zice: „Du-te de te bate cu vecinul”. Se duce și se bate. I-se spune „Votează pentru împărat!”, El votează pentru împărat. Mai apoi i-se spune: „Votează pentru Republică”. Și el votează pentru Republică.

Cei cari îl cârmuesc sunt deasemenea proști. Dar ei în loc să se supună oamenilor, ei se supun principiilor, adecă ideilor crezute sigure și neschimbătoare, în lumea asta în care nu ești sigur de nimic; pentru că lumina este o iluzie, pentru că sgomotul este o părere.

16 Iulie. — Eri am văzut lucruri, cari m'au turburat mult.

Am cinat la verișoară-mea, Domnișoara Sablă, al cărui bărbat comandă al 76-lea batalion de Vânători, la Limoges. Ne aflam la ea, eu și două tinere femei, dintre care una e căsătorită cu un doctor, medicul Parent, care se ocupă foarte mult de boli nervoase și de manifestațiunile extraordinare, iscate acum de experiențele asupra hipnotismului și sugestiunii.

El ne povesti pe larg minunatele rezultate obținute de savanți englezi și de medicii școlii din Nancy.

Faptele spuse de el îmi pârură atât de ciudate, încât m'am declarat cu totul necredincios.

„Suntem, întărea el, pe punctul de-a descoperi unul dintre cele mai cu seamă secrete ale naturii, vreau să spun una dintre cele mai importante taine ale pământului. Căci mai sunt, de sigur, mari taine în stele. De pe când a început să gândească omul, de când știe să-și spună și să-și scrie cugetarea, el se simte atins de un mister nestrăbătut pentru simțurile lui grosolane și imperfecte, și el caută să înlocuiască, prin efortarea minții, lipsa de putere a organelor lui. Când inteligența era în stare rudimentară, ceata fenomenelor nevăzute, luă forme înfricoșătoare. Așa s'au ivit credințele norodului în supranatural, legendele spiritelor răcătoarele, vrăjitoare, pitici, strigoi, și așa spune că însuși legenda lui D-zeu, căci concepțiile noastre de muncitor-creator, din ori care religie ne-ar veni, sunt invențiuni foarte mediocre, cele mai proaste, cele mai nepotrivite, cari au eșit din creierul înfricoșat al făpturilor. Nimic mai adevărat ca vorba lui Voltaire: „Dumnezeu a făcut pe om după chipul său, iar omul l-a răsplătit bine.“

„Da, de aproape un veac, s'ar părea că se presimte ceva nou. Mesmer și alți câțiva, ne-au dus pe o neașteptată cale, și am ajuns într'adevăr, mai ales de patru sau cinci ani, la rezultate uimitoare.“

Verișoara mea, foarte necredulă și ea, surâdea. Doctorul Parent îi spuse: — Voiți să încerc să vă adorm. Doamnă?

— Da, voesc.

Ea se așeză într'un fotoliu și el începu să o privească țintă, fascinând-o. Eu mă simții pe dată puțin tulburat, cu inima bătând, gâtul strâns. Vedeam ochii Doamnei Sablă îngreunându-se, gura crispându-i-se, peptul mișcându-se.

Peste zece minute, dormea.

— „Puneți-vă napoia ei!“ El îi puse între degete o carte de vizită, zicându-i: „Aceasta este o oglindă; ce vedeți în ea?“

Ea răspunse:

— Văd pe vărul meu.

— Ce face dânsul?

— Își răsuștește mustața.

— Dar acum?

— Scoate din buzunar o fotografie.

— Acui e fotografia?

A lui.

Era adevărat! Și această fotografie mi-a fost trimisă, în aceiaș seară, la hotel.

— Ce face el în fotografie?

— Stă drept, cu pălăria în mână.

Deci ea vede în aceia carte de vizită în cartonul alb, cum ar fi văzut cineva în oglindă.

Tinerile femei, speriate, strigară: „Destul! destul! destul!“

Dar doctorul mai porunci; „Vă veți scula mâine la orele opt, vă veți duce la hotel ca să găsiți pe vărul D-Voastră, și-l veți ruga să vă împrumute cinci mii de lei, de care bărbatul D-tale are nevoie și cari bani are să vi-i ceară la apropiata lui căsătorie.“

Apoi o desteptă.

Intorcându-mă la hotel, mă gândeam la această curioasă ședință și eram năpădit de indoeli, nu asupra absolutei, asupra nebănuitei bune-credințe a verișoarei mele, pe care o cunoșteam ca pe o soră, din copilărie, ci asupra unei posibile păcăleli a doctorului. Să nu-și fi pitit el o oglindă în mâna stângă, și să o arete tinerei femeie, adormite în acelaș timp cu cartea de vizită? Prestigitatorii de meserie fac și ei lucruri foarte ciudate.

Intrai în camera mea și mă culcai.

Dar, azidmineată, pela opt și jumătate, am fost desteptat de valetul meu, care îmi spuse:

— Doamna Sablă cere să vă vorbească numai decât.

M'am îmbrăcat în grabă și am primit-o.

Ea se așeză foarte tulburată, cu ochii plecați și, fără să-și ridice voalul, îmi spuse:

— Dragă vere, am să-ți cer un mare serviciu.

— Care, verișoară?

— Îmi vine foarte greu să ți-l spun, totuș trebuie. Am nevoie, absolută nevoie, de cinci mii de lei.

— Cum asta, tu?

— Da, eu, sau mai bine bărbatul meu, care m'a însărcinat să i-le găsec.

Eram așa de zăpăcit încât îmi bolboroseam răspunsurile. Mă întrebam în mine, dacă nu cumva își bătuse joc, ca și cu doctorul Parent, dacă nu eram jocul unei simple farse, aranjate dinainte și foarte bine jucată.

Dar, privind-o cu atenție, toate indoelile mi-se risipiră. Ea tremură de supărare, într'atât i-se părea situația ei de dureroasă, și înțelesei că gâtul îi era plin de suspine.

O știam foarte bogată, și i-am spus:

— Cum! N'are bărbatul tău cinci mii de lei la dispoziția sa! Ia să ne gândim. Ești sigură că te-a însărcinat să mi-le ceri?

Ea șovăi câteva clipe, ca și cum ar fi făcut o mare efort, ca să-și caute în amintire, apoi răspunse:

— Da... da... sunt sigură.

— Ți-a scris?

Ea șovăi iar, gândindu-se. Intrevedeam munca chinuitoare a cugetării ei! Nu știa. Știa numai atât că trebuia să se împrumute cu cinci mii de lei, pentru bărbatul său. Deci îndrăzni să mintă.

— Da mi-a scris.

— Anume când? Nu mi-a vorbit despre asta nimic. eri.

(Va urma).

ȘTIRI.

Rugăm, din nou, cu stăruință toți abonații noștri în întârziere cu achitarea abonamentului, să binevoiască a ne trimite sumele ce ne datorează, având să facem și noi plăți foarte mari.

Apelăm la sentimentele de dreptate ale cititorilor noștri și nu ne îndoim că rugămintea noastră va fi ascultată.

Un francez despre arhiducele Fr. Ferdinand. Cunoscutul publicist francez A. Mevil (de la „Echo de Paris“) publică în revista engleză „National Review“ (organul societății imperialiste și anti-germane) un articol în care se ocupă de principele moștenitor al monarhiei noastre.

Mevil spune că principele moștenitor respinge aspirațiile maghiarilor în ce privește introducerea limbei în armată, căci dacă s'ar face ungușilor o concesie în această privință, atunci de sigur și celelalte naționalități, precum sunt polonii, cehii, croații, etc., ar pretinde privilegiul ca trupele lor să fie comandate în limba lor națională.

Ce s'ar alege în acest caz de unitatea armatei și monarhiei?

Mevil vorbește apoi de politica externă a principelui moștenitor Franz Ferdinand, spunând că din cauza catolicismului său, principele moștenitor nu simpatizează cu Franța. cu toate că dânsul cunoaște trecutul și tradiția ei. Dânsul vede în Franța numai statul anticatolic, însă din motive de ordin politic totuș va căuta să mențină buna înțelegere între Austria și Franța.

Congresul studentesc român. Comitetul general organizator al congresului studentesc, ce se va ține la Iași, se simte dator s'arete că congresul acesta va avea un caracter exclusiv național și că nu vor participa decât studenții români.

Cât privește ideia ținerii unui congres studentesc balcanic rămâne a se discuta cu acest

prilej, cum și a se fixa și data când se va putea ține, rămânând ca în urmă să se aducă la cunoștința studenției tuturor statelor balcanice.

Se reamintește studenților cari doresc să participe la congres că înscrierile se vor face pentru studenții din București, din Ardeal și cei din centrele apusene, până la 20 Iulie, la sediul „Uniunii studenților români“, str. Academiei Nr. 1, pe adresa comitetului organizator.

Studenții universităților din Iași, Bucovina și Basarabia se vor înscrie la Universitatea din Iași, tot pe adresa comitetului organizator. Dela 20 Iulie înainte toate înscrierile se vor face la Iași. Orice înscriere va fi însoțită de suma de 2 lei, pentru care se va expediă programul și cartea de legitimație.

Doritorii de a participa sunt rugați a se înscrie din vreme, deoarece trebuie să se cunoască la timp numărul participanților spre a se lua măsurile convenite de găzduire și transport.

De asemenea și celce voește a pregăti vre-o conferință trebuie a se anunța cât mai curând.

Principele Ferdinand al României la Lipsca. Cu ocaziunea jubileului de 500 de ani dela întemeierea Universității din Lipsca se vor da mari serbări în acest oraș.

Principele Ferdinand al României, fost pe vremuri student al acestei universități, va asista la aceste serbări. Principele Ferdinand, însoțit fiind de aghiotantul său, dl căpitan Manu, a plecat Luni seara cu expresul în străinătate. Marți, la orele 5-30 dimineața, a sosit în Budapesta, unde a fost salutat de dnii August Paul, însărcinatul de afaceri al consulatului general Român din localitate și George Haviar, șeful gărei Budapesta.

La orele 7-35 A. S. R. Principele Ferdinand a plecat la Viena.

A 4-a expoziție de copii o va aranja „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, nu în comuna Sadu, după cum eră proiectat, ci în comuna Orlat.

Rescumpărarea de felicitări. Dl Panteleon Lucața, căpitan c. și r. penz. și asesor consistorial, dăruiește, drept rescumpărare a felicitărilor din prilejul onomastice sale, cor 20 fondului „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“. Pentru acest dar generos, dorind dlui căpitan P. Lucața viață îndelungată și fericită, îi exprimă mulțămii și recunoștință Comitetul Reuniunii sodalilor sibieni.

Groznic cutremur în Mexico. O depeșă trimisă de către consulul Statelor Unite la Acapulco vestește că un puternic cutremur de pământ s'a produs Sâmbătă și a distrus orașul Acapulco. Mii de oameni sunt fără adăpost. Sguduitura a fost urmată de un val imens care a inundat cea mai mare parte din oraș. Provizionile lipsesc.

Ciocnire între patrurile turce și bulgare. După o depeșă trimisă de către valiul din Salonic, o patrulă turcă a fost atacată în adăpostul său din Kadham de către o patrulă bulgară care a tras mai multe focuri de pușcă asupra patrului turce. Soldații turci au răspuns; spre seară soldații bulgari au fost întăriți de populația din împrejurimi și s'a deschis un foc puternic în contra patrului turce.

Holera fulgerătoare în Rusia. În unele guvernamente ale Rusiei, precum în Riazan, a apărut holera sub forma ei cea mai periculoasă în care pacientul moare în câteva ore dela îmbolnăvire. S'au luat măsurile cele mai energice. Cu toate acestea sunt slabe speranțe pentru a opri epidemia, deoarece lipsește personalul sanitar.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRU MARCU.